

PRESUDA SUDA

22. studenoga 1978.(*)

U predmetu C-33/78,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je Sud, na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskeih odluka u građanskim i trgovackim stvarima od strane Suda, uputio Oberlandesgericht de Saarbrücken (Visoki zemaljski sud u Saarbrückenu, Njemačka), u sporu koji se pred tim sudom vodi između

SOMAFER SA, sa sjedištem u Uckangeu (Francuska)

i

SAAR-FERNGAS AG, sa sjedištem u Saarbrücken-Schafbrückeu (Savezna Republika Njemačka),

o tumačenju pojmova „podružnica” i „agencija”, u smislu članka 5. stavka 5. Konvencije od 27. rujna 1968.,

SUD,

u sastavu: H. Kutscher, predsjednik, J. Mertens de Wilmars i A. J. Mackenzie Stuart, predsjednici vijeća, A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco i A. Touffait, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Mayras,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- Rješenjem od 21. veljače 1978., koje je Sud zaprimio 13. ožujka 1978., Oberlandesgericht de Saarbrücken (Visoki zemaljski sud u Saarbrückenu) uputio je Sudu, na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskeih odluka u građanskim i trgovackim stvarima (SL 1972, br. L 299, str. 32.) (u dalnjem tekstu: konvencija), tri pitanja o tumačenju članka 5. stavka 5. te konvencije.

U skladu s odredbom čije je tumačenje zatraženo, osobu s domicilom u državi ugovornici moguće je tužiti u drugoj državi ugovornici : „[...] 5. u pogledu spora koji proizlazi iz poslovanja podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana, pred sudovima koji imaju nadležnost u mjestu gdje se nalazi ta podružnica, predstavništvo ili drugi poslovni nastan”.

- 2 Postavljena pitanja moraju omogućiti nacionalnom суду da odluči je li nadležan na temelju gore navedene odredbe – ne dovodeći u pitanje svoju nadležnost na osnovi drugih odredaba konvencije – da bi se upoznao s postupkom koji je njemački poduzetnik pokrenuo protiv francuskog poduzetnika čije je sjedište na francuskom državnom području, ali koji na području Savezne Republike Njemačke ima ured ili mjesto za kontakt naznačeno na njegovim memorandumima kao „Vertretung fur Deutschland”, a s ciljem naknade troškova koje je njemački poduzetnik imao radi zaštite svojih plinskih vodova od eventualnih oštećenja uzrokovanih radovima na rušenju koje je francuski poduzetnik provodio u blizini u ime savezne zemlje Saarske.

Prvo pitanje

- 3 Prvim pitanjem pita se „određuje li se nadležnost u vezi s poslovanjem podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana iz članka 5. stavka 5. konvencije od 27. rujna 1968.
- (a) na temelju prava države pred čijim se sudovima vode postupci, ili
 - (b) na temelju prava dotičnih država (kvalifikacija prema pravu primjenjivom u glavnom postupku), ili
 - (c) samostalno, to jest u skladu s ciljevima i sustavom konvencije iz 1968. te općim pravnim načelima koja proizlaze iz korpusa nacionalnih pravnih sustava (presuda Suda Europskih zajednica od 14. listopada 1976., Eurocontrol, NJW, 1977., str. 489., 490.)?”

- 4 Konvencija, sklopljena na temelju članka 220. Ugovora o EEZ-u, ima za cilj, u skladu s izričitim odredbama iz njezinih uvodnih izjava, provesti odredbe tog članka koje se odnose na pojednostavljenje formalnosti kojima se uređuje uzajamno priznavanje i izvršavanje sudskeih odluka, te ojačati pravnu zaštitu osoba s poslovnim nastanom u Zajednici.

U svrhu uklanjanja prepreka pravnim odnosima i rješavanju sporova u kontekstu odnosa unutar Zajednice u građanskim i trgovackim stvarima, konvencija između ostalog utvrđuje pravila kojima je cilj odrediti nadležnost sudova država ugovornica u tim odnosima i olakšati priznavanje i izvršenje sudskeih odluka.

Stoga konvenciju treba tumačiti uzimajući u obzir kako njezin sustav i ciljeve tako i njezinu povezanost s Ugovorom.

- 5 U konvenciji se često koriste pravni izrazi i pojmovi iz građanskog, trgovackog i postupovnog prava pa se značenja mogu razlikovati od jedne države ugovornice do druge. Stoga se postavlja pitanje treba li se smatrati da ti izrazi i pojmovi imaju svoje neovisno značenje i da su stoga zajednički svim državama ugovornicama ili da upućuju

na materijalno pravo koje se u svakom pojedinom slučaju primjenjuje na temelju pravila o sukobu nadležnosti suda na kojem je pokrenut postupak.

Odgovor na ovo pitanje mora osigurati potpunu učinkovitost konvencije u postizanju ciljeva kojima teži.

- 6 Značenje pojmova u rečenici: „spora koji proizlazi iz poslovanja podružnice, predstavnštva ili drugog poslovnog nastana”, koji utvrđuju nadležnost predviđenu člankom 5. stavkom 5., razlikuje se od jedne države ugovornice do druge ne samo u odnosnim zakonodavstvima, nego i u primjeni dvostranih konvencija o priznavanju i izvršavanju stranih sudskih odluka.
- 7 Njihovu funkciju, u okviru konvencije, treba odrediti u odnosu na opće pravilo o dodjeli nadležnosti, opisano u članku 2. stavku 1. konvencije, prema kojem se „podložno odredbama ove Konvencije, osobe s domicilom u državi ugovornici, bez obzira na državljanstvo, tuže se pred sudovima te države”.

Ako članak 5. predviđa dodjelu posebnih nadležnosti u određenom broju slučajeva koje tužitelj može odabrati, to je zbog toga što u određenim jasno definiranim slučajevima postoji posebno bliska veza između spora i suda koji može biti pozvan saslušati ga, s ciljem učinkovitog vođenja postupka.

Budući da povećavanje broja kriterija nadležnosti za isti spor nema učinak poticanja pravne sigurnosti i učinkovitosti sudske zaštite na cijelom području Zajednice, u skladu je s ciljem konvencije izbjegavati opsežno i više strano tumačenje iznimaka od općeg pravila o nadležnosti navedenog u članku 2.

To je tim više tako zato što je u nacionalnim zakonodavstvima ili u dvostranim konvencijama slična iznimka često potaknuta, kako to ispravno ističe vlada Ujedinjene Kraljevine u svojim pisanim očitovanjima, idejom da nacionalna država služi interesima svojih državljanina pružajući im mogućnost da izbjegnu nadležnost stranog suda, dok se takvo razmatranje ne može primijeniti na prostoru Zajednice jer se opravdanje odstupanjâ, predviđenih člankom 5., od općeg pravila o nadležnosti iz članka 2. treba tražiti isključivo radi dobrog sudovanja.

- 8 Opseg i ograničenja prava dodijeljenih tužitelju na temelju članka 5. stavka 5. ovise o posebnim čimbenicima koji, bilo u odnosima između društva majke i njegovih podružnica, predstavnštva ili drugog poslovnog nastana, bilo u odnosima između jednog od potonjih i trećih strana, pokazuju posebnu vezu tako što, odstupajući od članka 2., opravdavaju opciju dodijeljenu navedenom tužitelju.

Po definiciji, radi se o čimbenicima koji se odnose na dva subjekta s poslovnim nastanom u različitim državama ugovornicama, ali koje unatoč tome treba razmatrati na jednak način, bilo sa stajališta društva majke, sa stajališta jednog ili više ogranača koje je to društvo majka osnovalo u drugim državama članicama ili sa stajališta trećih strana s kojima su, kroz te ogranke, uspostavljeni pravni odnosi.

U tim okolnostima, potreba za jamčenjem pravne sigurnosti te jednakih prava i obveza stranaka u pogledu mogućnosti odstupanja od općeg pravila o nadležnosti iz članka 2. nameće svim državama ugovornicama neovisno i, prema tome, zajedničko tumačenje

pojmova navedenih u članku 5. stavku 5. konvencije koji su predmet zahtjeva za prethodnu odluku.

Drugo i treće pitanje

- 9 U slučaju da se navedeni izraz treba tumačiti samostalno, drugim pitanjem pita se koje kriterije tumačenja treba primijeniti u pogledu samostalnog odlučivanja (uključujući sklapanje poslova) i važnosti vanjskog prezentiranja.

Trećim pitanjem pita se treba li radi tumačenja navedenog pojma razmotriti, „kao što je to bio slučaj u njemačkom pravu (vidjeti članak 21. Zivilprozessordnunga, Baumbach, 36. izdanje, napomena 2 A [;] Stein-Jonas, 19. izdanje, napomena II.2, Oberlandesgericht Koln NjW 73, 1834, Oberlandesgericht Breslau HRR 39, N 111), određena načela koja se tiču građanske odgovornosti osobe koja je nizom vanjskih akata, to jest akata na temelju kojih se toj osobi svaka treća strana može u dobroj vjeri suprotstaviti, dovele do toga da se povjeruje u postojanje podružnice ili predstavništva, što ima za posljedicu da se za onoga koji stvara takav dojam treba smatrati da je vodio takvu podružnicu ili predstavništvo”?

- 10 Ta dva pitanja valja razmotriti zajedno.
- 11 Budući da pojmovi o kojima je riječ daju mogućnost odstupanja od općeg načela nadležnosti iz članka 2. konvencije, njihovo tumačenje mora omogućiti da se bez poteškoća utvrdi posebna veza koja opravdava takvo odstupanje.

Ta posebna veza odnosi se, prvo, na vanjske naznake koje olakšavaju prepoznavanje postojanja podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana i, drugo, na odnos između tako lociranog subjekta i predmeta spora koji je pokrenut protiv društva majke s poslovnim nastanom u drugoj državi ugovornici.

- 12 Što se tiče prve točke, pojam podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana podrazumijeva mjesto poslovanja koje se prema van trajno manifestira kao ogrank društva majke, koje ima upravu i materijalno je opskrbljeno za poslovanje s trećim stranama na način da su potonje, iako znaju da će se uspostaviti eventualni pravni odnos s društvom majkom čije je sjedište u inozemstvu, izuzete od izravnog obraćanja društvu majci te mogu sklapati poslove u sjedištu poslovanja koje je njegov ogrank.
- 13 Što se tiče druge točke, također je potrebno da se predmet spora odnosi na poslovanje podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana.

Taj pojam poslovanja obuhvaća, s jedne strane, sporove koji se tiču ugovornih i neugovornih prava i obveza u vezi s pravilnim upravljanjem agencijom, predstavništvom ili drugim poslovnim nastanom, poput onih koje se odnose na najam nekretnine gdje ti subjekti imaju sjedište ili na angažiranje, na licu mjesta, osoblja koje tamo radi.

S druge strane, također obuhvaća sporove u vezi s obvezama koje je gore navedeno mjesto poslovanja preuzele u ime društva majke i koje treba provesti u državi ugovornici u kojoj je to mjesto poslovanja osnovano, kao i sporove u vezi s izvanugovornim obvezama koje proizlaze iz djelatnosti koje su podružnica,

predstavništvo ili drugi poslovni nastan, u gore navedenom smislu, preuzeli u mjestu u kojem su osnovani u ime društva majke.

Na svakom je sudu pred kojim se vodi postupak da otkrije činjenice koje omogućuju utvrđivanje stvarnog postojanja mjesta poslovanja i kvalificiranje spornog pravnog odnosa u odnosu na pojam „poslovanje”, kako je gore tumačen.

- 14 Iz gore navedenih razmatranja proizlazi da na treće pitanje nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

- 15 Troškovi vlade Ujedinjene Kraljevine kao i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele pisana očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se.

Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluci o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD

odlučujući o pitanjima koja mu je uputio Oberlandesgericht Saarbrücken (Visoki zemaljski sud u Saarbrückenu, Njemačka), rješenjem od 21. veljače 1978., odlučuje:

1. **Potreba za jamčenjem pravne sigurnosti te jednakih prava i obveza stranaka u pogledu mogućnosti odstupanja od općeg pravila o nadležnosti iz članka 2. nameće svim državama ugovornicama neovisno i, prema tome, zajedničko tumačenje pojmove navedenih u članku 5. stavku 5. konvencije.**
2. **Pojam podružnice, predstavništva ili drugog poslovnog nastana podrazumijeva mjesto poslovanja koje se prema van trajno manifestira kao ogrank društva majke, koje ima upravu i materijalno je opremljeno za poslovanje s trećim stranama na način da su potonje, iako znaju da će se uspostaviti eventualni pravni odnos s društvom majkom čije je sjedište u inozemstvu, izuzete od izravnog obraćanja društvu majci te mogu sklapati poslove u mjestu poslovanja koje je njegov ogrank.**
3. **Pojam „poslovanje” obuhvaća:**
 - sporove koji se tiču ugovornih i neugovornih prava i obveza u vezi s pravilnim upravljanjem agencijom, predstavništvom ili drugim poslovnim nastanom, poput onih koje se odnose na najam nekretnine gdje ti subjekti imaju sjedište ili na angažiranje, na licu mjesata, osoblja koje tamo radi;
 - sporove u vezi s obvezama koje je gore navedeno mjesto poslovanja preuzele u ime društva majke i koje treba provesti u državi ugovornici u kojoj je to mjesto poslovanja osnovano, kao i sporove u vezi s izvanugovornim obvezama koje proizlaze iz djelatnosti koje je podružnica, predstavništvo ili drugi poslovni nastan, u gore

**navedenom smislu, preuzela u mjestu u kojem je osnovana u ime
društva majke.**

4. **Na svakom je sudu pred kojim se vodi postupak da otkrije činjenice
koje omogućuju utvrđivanje stvarnog postojanja mesta poslovanja
i kvalificiranje spornog pravnog odnosa u odnosu na pojam
„poslovanje”, kako je gore tumačen.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 22. studenoga 1978.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski